

Theater

+ Circus Treurdier over het eindeloos knagende schuldgevoel

Margriet Prinssen

27-02-25, 11:25

 Delen

Verjaardag vergeten? Je oude moedertje al maanden niet gebeld? Met een stalen gezicht langs een bedelaar gewandeld?

Lekker vliegreisje geboekt? De nieuwe voorstelling van Circus Treurdier gaat over dat knagende schuldgevoel dat we allemaal wel kennen. Wendy Pan gaat er extreem onder gebukt in de nieuwe satirische muziektheatervoorstelling van Circus Treurdier.

Als ik vraag waar het idee voor de voorstelling vandaan komt, wijzen alle vingers één richting uit: die van Ellen Parren. Ze knikt schuldbewust. „Klopt helemaal”, zegt ze. „Ik voel me veelvuldig schuldig over heel veel dingen. Soms zou ik in mijn huis wel een strafkamertje willen hebben waar ik af en toe in kon gaan zitten om van dat constant knagende schuldgevoel verlost te zijn.”

Waar dat vandaan komt, weet ze niet. Ze is niet religieus opgevoed dus daar ligt het niet aan. Het schijnt wel zo te zijn dan vrouwen meer gebukt gaan onder schuldgevoelens dan mannen. „Komt door de erfzonde”, lacht Jan-Paul „Wie heeft er ook alweer de appel geplukt?”

Ellen: „We proberen uit te zoeken wat daaronder ligt. Het schuldgevoel is een oprukkend fenomeen, steeds vaker hoor je erover, onder meer vanwege de klimaatcrisis. We maken ons zorgen over onze 'footprints', over vliegen, over te veel consumeren, over van alles. Wat doet dat met je?”

Zoals altijd in het werk van Circus Treurdier (zie kader), wordt in 'Wendy Pan' een (maatschappelijk) fenomeen dat hen op dat moment bezighoudt uitgelicht en extreem vergroot, tot soms absurde proporties. Altijd is het even raak als hilarisch.

Ellen Parren, Jan-Paul Buijs en Peter van Rooijen vormen, samen met vormgever Janne Sterke die er vandaag niet bij is, de artistieke kern van Circus Treurdier. We spreken elkaar in de lunchpauze na een repetitie in hun vaste stek in de Amsterdamse Staatsliedenbuurt. Ze schrijven hun voorstellingen altijd samen; de liedteksten neemt vooral Peter voor zijn rekening.

Nog voor de lunch zie ik een stukje van de repetitie. Ze werken aan een van de laatste scènes. Wendy ligt in bed, naast haar staat een stoet van mensen die haar bezweren 'We zijn niet zielig': haar moeder Angela (Jan-Paul met blinkende oorbellen), een priester, de huisarts, de pizzabezorger. Allemaal zijn ze in meer of mindere mate 'geterroriseerd' door Wendy omdat zij zich, om uiteenlopende redenen, schuldig voelde ten opzichte van hen. En nu komen ze in opstand. Ze zijn niet zielig!

Ellen speelt de hoofdrol van Wendy Pan, een vrouw van een jaar of veertig.

Peter: „Wendy is letterlijk van de ene dag op de andere door haar knieën gezakt; bezweken onder de enorme berg aan schuld die op haar drukt.” Ze komt dan weer even in het ouderlijk huis terecht. Haar moeder belt de huisarts en daarna, ondanks haar bedenkingen tegen het geloof, in godsnaam toch ook maar een priester.

Jan-Paul: „De keerzijde van al dat schuldgevoel wordt vertegenwoordigd door Peter Pan, die van het sprookje. Hij blijft voor eeuwig jong, hij neemt nergens verantwoordelijkheid voor. In onze

verantwoordelijkheid voor. In onze voorstelling komt Peter Pan voor als het jeugdvriendje van Wendy. Zij heeft het destijds op haar veertiende uitgemaakt en dat bezorgde haar haar eerste schuldcomplex.”

Zoals vaker in hun voorstellingen stappen ze in en uit hun personage. Ellen speelt de rol van Wendy maar ze is ook Ellen Parren die last heeft van schuldgevoelens en daar een voorstelling over maakt. Als aan het eind iedereen roept dat ze genoeg hebben van Wendy – ‘We zijn niet zielig’ –, hebben ze ook genoeg van Ellen met haar eeuwige getob.

Jan-Paul Buijs als boom in 'BAAAAA!', een eerdere voorstelling van Circus Treurdier. © Foto Bowie Verschuren

Is Ellen ook in werkelijkheid degene die zich

overal zorgen over maakt: „Ja”, beaamt Jan-Paul volmondig „Ellen maakt zich verreweg de meeste zorgen van ons allemaal. Als het even stil is, is ze bang dat mensen zich vervelen; als mensen niet lachen, denkt ze meteen dat het niet goed genoeg is en ga zo maar door.” „Klopt”, zegt Ellen. „Ik vraag me voortdurend af of ik het publiek niet belast met die voorstelling.” Ze lacht: „Ik ben ervoor in therapie geweest.”

Hoe zit dat bij de andere twee? Jan-Paul: „Peter is het meest relaxt. Hij vindt dat iedereen maar voor zichzelf moet zorgen. Meestal ligt hij – dat wil zeggen het personage Peter van Rooijen – op een stretcher achter de coulissen, te wachten op zijn cue. Zelf kan ik me met allebei identificeren. Ik kan me goed inleven in Ellen maar soms ook net zo zwijgzaam zijn als de vader in 'Wendy Pan' die anderhalf uur achter zijn krant zit, zonder iets te zeggen. Dat is ook een manier om schuldgevoel te ontduiken. Denk aan minister-president Rutte en zijn gebrek aan 'actieve herinneringen'. Al die mechanismen om je schuldig te voelen dan wel om dat juist te ontduiken komen aan bod bij een van de personages in het stuk.”

Het is satire, zegt Ellen. „Het wordt zeker geen psychologische voorstelling, het gaat niet over trauma. De mensen om haar heen begrijpen niet wat haar bezielt om zo'n totale knieval te doen, zo'n boetedoening. Maar ze zegt wel wezenlijke dingen.”

Jan-Paul: „Het is dubbel: aan de ene kant heb je Wendy, die duidelijk te ver gaat met haar medeleven en haar schuldgevoelens, maar als je je helemaal onttrekt aan verantwoordelijkheid, wordt de wereld een wel heel asociale plek. Leven is schuld maken, zegt de vader in het stuk.

Wendy maakt zichzelf met al dat schuldgevoel ook lekker belangrijk. Dat kan in extreme gevallen leiden tot grootheidswaanzin, tot een soort Messiascomplex. Tussen al die grootheden proberen de personages om een houding te bepalen. In onze voorstellingen gaat het ook altijd over de worsteling van de mens.

Circus Treurdier, 'Wendy Pan'. Tekst: Jan-Paul Buijs, Ellen Parren, Peter van Rooijen, spel: Ellen Parren, Jan-Paul Buijs, Peter van Rooijen, Sam van Hulst en Mees Markus. Tournee: 6 maart t/m 31 mei, oa Amsterdam, 18-19/3, 20 t/m 31/5; Utrecht, 21-22/3; Den Haag, 12/4; Haarlem, 6-7/5; Alkmaar, 15/5;